herpy

AGAMER

Ornate Mastigure

Uromastyx ornata

Uromastyx ornata er en lille og usædvanlig farverig tornhale fra klippeørkenerne på begge sider af Det Røde Hav. Hannen er grøn, blå og undertiden rød med gule pletter på ryggen. Den bliver 30-36 cm, er næsten ren planteæder og graver sig ned i en dyb bund. Den kræver et stort, varmt og tørt terrarie med kraftig UVB og lever i mange år, men er ikke nogen kælen øgle.

Familie: Agamidae Tidligere navn: *Uromastyx philbyi* Udgivet 16. november 2026

SPECIFIKATIONER

DYRET

Voksenstørrelse	**30-36 cm** total længde inkl. hale
Levetid	**15-25 år**
Aktiv	**Dag**
Levevis	**Klippeboende, jordboende og gravende**
Biotop	**Ørken og klippeterræn**
Sværhedsgrad	**Øvet**

PASNING

Min. terrarie	**120 × 60 × 60 cm** L × B × H til 1 voksent dyr
Temperatur, dag	**27-32 °C**
Hotspot	**50-55 °C**
Temperatur, nat	**18-22 °C**
Luftfugtighed	**20-30 %**
Vand	**Vandskål**
UVB	**Nødvendig** Ferguson-zone 3
Vinterhvile	**16-22 °C** 8-12 uger
Kost	**Planter**
Holdes	**Enkeltvis eller parvis**

AVL

Formering	**Æglæggende**
Kuldstørrelse	**4-20 æg**
Inkubation	**60-70 dage** ved 33-34 °C

BESKYTTELSE OG PAPIRER

CITES	**Appendiks II**
EU-bilag	**Bilag B**
IUCN	**Ikke truet (LC)**

Arten står på CITES liste II og i EU's bilag B (forordning 338/97) som alle arter af Uromastyx. Handel over grænser kræver CITES- og EU-dokumenter. Ingen agamer står på den danske liste over dyr, som private ikke må holde (bekendtgørelse nr. 1261 af 17.11.2015). Bed sælger om dokumentation for dyrets herkomst.

Om arten

Uromastyx ornata er en kompakt, kraftigt bygget agam med kort, bred krop, korte ben og en flad hale, der er dækket af kranse af spidse skæl. Halen består af 20-23 ringe og bruges både til forsvar og til at spærre indgangen til hulen. Der sidder små torne på oversiden af lårene og nogle forstørrede skæl foran øreåbningen.

Kønnene har forskellige farver. Hannens grundfarve på ryggen er grøn, blå og undertiden rød, med gule øjepletter i rækker. Hunnen er mere neutralt sandfarvet til lyserød og har mattere gule pletter. Hannerne får først deres fulde farver efter 3-6 år og er mest farvestrålende i parringstiden. Enkelte hunner er lige så farvestærke som hanner. Hannerne er som regel slankere end hunnerne og har et bredere hoved, mens voksne hunner bliver pæreformede.

Arten bliver omkring 30-36 cm inklusive hale og hører dermed til de mellemstore tornhaler.

Arten blev beskrevet i 1827. Der skelnes mellem to underarter: *U. o. ornata* fra Egypten, Israel og Saudi-Arabien og *U. o. philbyi* fra det vestlige Saudi-Arabien og det nordvestlige Yemen. Arten har tidligere været ført som underart af *Uromastyx ocellata*.

Voksne dyr er rolige og tilbringer en stor del af dagen med at sole sig og æde. Unger er derimod meget aktive og dygtige klatrere. *U. ornata* bliver sjældent rigtig tam, og den er bedst som et dyr, man ser på, ikke et, man håndterer. Selve pasningen er til gengæld forholdsvis enkel, når temperatur, UVB og kost er i orden. Arten passer bedst til en holder, der har erfaring med planteædende krybdyr og plads til et stort terrarie.

Læs mere: Lys og UVB

Udbredelse og levested

Uromastyx ornata lever i det østlige Egypten med Sinai, det sydlige Israel, det vestlige Saudi-Arabien og det nordvestlige Yemen. En forekomst i Jordan er mulig, men ikke bekræftet. Nominatformen *U. o. ornata* findes i den nordlige del af udbredelsen, mens *U. o. philbyi* lever i bjergene i det vestlige Saudi-Arabien og det nordvestlige Yemen.

Arten er knyttet til klippefyldt terræn og bjerge på begge sider af Det Røde Hav. På verdensplan regnes den ikke for truet, men i Israel står den som truet på den nationale rødliste.

> **Oprindelig udbredelse:** Egypten, Israel, Saudi-Arabien og Yemen.

LEVESTED

Uromastyx ornata lever i klippeørken og stenet land med spredt plantevækst. Den graver huler i sprækker, under sten og i løs jord, og hulerne kan være op til omkring 1 m dybe. Dyrene er dagaktive og soler sig om morgenen, før de går på fødesøgning. I den nordlige del af udbredelsen kan der komme frost om vinteren.

Hulen giver et køligere og mere fugtigt mikroklima end overfladen. Planterne dækker det meste af vandbehovet, og arten drikker sjældent. Dyrene lever for det meste alene og mødes til parring; små grupper med en han og flere hunner forekommer også. Føden er næsten udelukkende planter: insekter udgør kun omkring 1 % af føden og bliver formentlig spist ved et tilfælde sammen med blomster.

Længden af vinterhvilen i naturen er ikke dokumenteret for arten. Hos den nærtstående *Uromastyx acanthinura* er dyrene mindre aktive fra oktober til februar.

Læs mere: Vinterhvile og årstider

Pasning

TERRARIET

Et voksent dyr skal have et terrarie på mindst 120 × 60 × 60 cm (længde × bredde × højde), og større er bedre. Det er større, end almindelige glasterrarier kan tilbyde, så vælg et terrarie i træ, PVC eller plast med front af glas. Tre faste sider giver ro, især for nyindkøbte dyr. Ungerne kan også bo i 120 × 60 cm, fordi de har brug for den samme temperaturgradient som de voksne.

Bunden graves og skal derfor være dyb: mindst 10 cm, gerne mere, af fint sand eller sandet jord. En blanding af halvt sand, 30 % jord uden gødning og 20 % ler holder gangene oppe. Hold de øverste par centimeter tørre, og fugt kun lidt i dybden. Undgå kalksand og knuste valnøddeskaller, som kan give tarmtilstopning. Ekskrementer og urinsyre fjernes dagligt, og bunden skiftes helt hver 3.-4. måned. Syge eller sårede dyr flyttes midlertidigt over på køkkenrulle.

Terrariet skal åbne i fronten og have god ventilation, helst med netlåg. Byg solpladsen af flade sten eller skifer under varmelampen, gerne som en stak med mellemrum, så dyret kan krybe ind og vælge sin temperatur. Sæt stenene fast, så de ikke vælter, når dyret graver under dem. Giv mindst tre skjul pr. dyr, gerne det dobbelte, fordelt mellem den varme og den kølige side. Varmelamper afskærmes, så dyret ikke kan røre dem. Hold ét dyr i hvert terrarie, og hold aldrig forskellige arter af *Uromastyx* sammen.

Læs mere: Varme og temperatur

TEMPERATUR

Solpladsen skal have en overfladetemperatur på 50-55 °C, målt med et infrarødt termometer lige under lampen. Den kølige side ligger på 27-32 °C. Varmen skal komme ovenfra, fx fra en halogenspot på 100 W omkring 25-30 cm over solpladsen, aldrig fra en varmemåtte under bunden: dyret flytter sig ikke i tide fra en for varm bund og kan blive forbrændt. Er solpladsen for varm eller for kold, så justér med en dæmper eller ved at hæve eller sænke stenene.

Om natten slukkes varmen, og temperaturen må falde til stuetemperatur, omkring 18-22 °C. Dyret skal hele tiden kunne trække sig væk fra varmen.

Om vinteren gives en kølig hvile: dagslængden kortes ned til 6-8 timer, rumtemperaturen sænkes til 16-22 °C, og solpladsen holdes på omkring 30 °C, så dyret kan varme sig og tømme tarmen. Hvilen varer 8-12 uger. Giv kun vinterhvile til sunde, velnærede dyr, og vej dem før og under hvilen.

LUFTFUGTIGHED OG VAND

Luftfugtigheden skal være lav, omkring 20-30 %, målt ved bunden i den kølige side. Vedvarende høj luftfugtighed gør dyret sygt, så sprøjt ikke terrariet. Bunden fugtes kun lidt i dybden, så gangene holder og hulerne får et fugtigere mikroklima, mens de øverste centimeter er tørre.

Dyret får næsten alt sit vand gennem føden og drikker sjældent. Hvorvidt en vandskål er nødvendig, er der uenighed om; en lille skål med frisk vand gør ingen skade i et velventileret terrarie, og tynde eller nyindkøbte dyr kan have gavn af den. Skift vandet dagligt.

Læs mere: Luftfugtighed, sprøjtning og ventilation

LYS OG UVB

Arten er dagaktiv og har brug for kraftigt lys. Brug en LED-lampe eller et lysstofrør på ca. 6500 K som dagslys, adskilt fra varmen; dyrene er mere aktive og æder bedre med det. UVB er nødvendigt: arten hører til Ferguson-zone 3, og et T5 HO-rør på 12-14 % over cirka halvdelen af terrariets længde i den varme side skal give et UV-indeks på 4,5-6 ved solpladsen. Kontrollér med en UV-måler, og skift rørene efter 6-12 måneder eller efter producentens anvisning. Dagen er 12 timer om sommeren og kortere om vinteren.

FODER

Uromastyx ornata er planteæder. Omkring 90 % af føden skal være bladgrønt og blomster, ca. 5 % hårde grøntsager og ca. 5 % tørfoder. Varier mellem salatblandinger, ruccola, mælkebøtteblade, endivie, pak choi, kålroeblade og lidt grønkål, og giv spiselige blomster som mælkebøtte, hibiscus, rosenblade, morgenfrue og nasturtium, gerne fra egen have og altid uden sprøjtemidler. Hø og græs bliver også ædt. Hårde grøntsager som squash, gulerod og ærter rives fint.

Frø og bælgfrugter er en naturlig del af kosten: tørrede, knuste ærter, linser og hvid hirse giver protein og fedt, men fører til fedme, hvis de gives for ofte. Angivelserne svinger fra en lille skål, der står fremme hos voksne dyr, til en lille portion højst en gang om ugen. Unger under seks måneder får ingen frø. Frugt er en sjælden godbid. Insekter er ikke nødvendige; en enkelt støvet melorm eller superorm kan gives en gang imellem, især til hunner efter æglægning og til dyr, der skal tage på.

Unger fodres hver dag med så meget, de kan æde, og voksne fodres 4-5 gange om ugen. Drys maden med kalk og et vitamintilskud. Angivelserne svinger fra to gange om ugen til en til to gange om måneden, når dyret får nok UVB og en varieret kost. Bipollen gives ofte i alt for store mængder; lad hellere blomsterne dække behovet.

Læs mere: Kalk, vitaminer og tilskud

ADFÆRD OG HÅNDTERING

Voksne dyr er rolige og stationære, men territoriale over for andre voksne, især hanner over for hanner. Hold dem enkeltvis. Et par kan kun holdes sammen i et terrarie, der er mindst dobbelt så stort som minimummet, og selv da er det ingen garanti. Unger er ikke territoriale og kan holdes sammen, til de nærmer sig kønsmodenhed.

Et nyt dyr skal have fred i de første uger. Opdrættede dyr falder hurtigst til, mens vildfangne kan være op til seks måneder om det. Har dyret ikke ædt efter to uger, skal en dyrlæge se det. Håndtér ikke dyret i tilvænningen, ud over vejning, og dæk eventuelle glassider til. Bagefter kan du tilbyde foder fra hånden. Nærm dig langsomt og altid nedefra, aldrig oppefra, for det ligner en rovfugl. Hold dyret uden for terrariet i højst en time ad gangen, fordi det har brug for varmen. Vej dyret en gang om måneden, og søg dyrlæge ved stort vægttab. Vask hænder efter kontakt, for krybdyr kan bære salmonella.

Læs mere: Karantæne og hygiejne Læs mere: Køb af dyr: opdræt, vildfang og transport

Avl

KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

Hannen har et bredere hoved og er som regel mere farvestærk. Bøjes halen forsigtigt opad, ses hos hannen en V-formet række skæl lige under kloakken og hemipenis-bulges ved haleroden. Hunnen er pæreformet som voksen og har en hudfold i nakken, som hannen bider sig fast i under parringen. Enkelte hunner er farvestærke og ligner hanner.

Alder og størrelse ved kønsmodenhed er ikke dokumenteret for arten. Hannerne får først deres fulde farver efter 3-6 år. Sæt kun velnærede, fuldvoksne dyr i avl.

PARRING

Avlen følger en kølig vinterhvile, som sætter dyrene i gang. Dagslængden kortes ned fra 12 til 6 timer og derefter til 4 timer, og temperaturen sænkes. Efter omkring to måneder øges lyset igen trinvist til 12 timer. Først derefter sættes hun og han sammen, og begge skal være i godt huld.

Parringen er voldsom. Hannen cirkler om hunnen og laver armbøjninger; en hun, der ikke er klar, vender sig om på ryggen. Hannen bider sig fast i hunnens nakkefold og kan trække hende rundt i terrariet, før han lægger sig over hende og fører en hemipenis ind. Selve parringen varer 2-10 minutter. Hold øje med, at hunnen ikke bliver såret, og skil dyrene ad, hvis det går for vidt.

ÆGLÆGNING OG KULD

Hunnen lægger æggene 4-6 uger efter en vellykket parring. Kuldet er på 4 til over 20 æg alt efter hunnens størrelse, alder og sundhed. Sæt en lægekasse med en blanding af sand og jord ind i den kølige side i god tid, fx i januar, så hunnen vænner sig til den. Bruger hun den ikke, så flyt den til den varme side. Jorden skal være så fugtig, at gangen holder.

Efter æglægningen er hunnen tydeligt tyndere. Giv hende ro, rigeligt foder og evt. en elektrolytopløsning uden smag. Hun tager som regel det meste af vægten på igen og æder og soler sig normalt inden for 1-2 uger.

Hirse og fuglefrø er ikke egnet som bund for en hun, der skal lægge æg: kornene sætter sig fast på æggene og spirer i rugemaskinen.

INKUBATION

Grav æggene forsigtigt op med handsker på, og læg dem i samme stilling, som de lå, i en lukket beholder med fugtig perlit, der er lige fugtig nok til at klumpe, når man klemmer den. Læg dem et par centimeter fra hinanden. Efter 1-2 dage skal der være dug på beholderens sider; ellers tilsættes lidt vand. En åben skål med vand i rugemaskinen holder fugten oppe. Vej beholderne en gang om ugen for at følge fordampningen.

Ved 33-34 °C klækker æggene efter 60-70 dage. Højere temperatur giver kortere rugetid.

OPDRÆT AF UNGER

Ungerne holdes enkeltvis eller i små grupper i terrarier på 120 × 60 cm med samme solplads og temperaturgradient som de voksne, eller i store plastkasser. Giv dem mange skjul. Bunden er køkkenrulle, fliser eller bar bund, indtil ungerne er mindst et år.

Ungerne får de samme grønne planter og blomster som de voksne, snittet fint, og fodres hver dag. Frø og tørrede bælgfrugter gives først fra seks måneders alderen. Tynde eller udtørrede unger kan tilbydes vand. Adskil ungerne, før de bliver kønsmodne.

Sundhed og typiske fejl

De fleste problemer skyldes for lidt varme eller UVB, for høj luftfugtighed og forkert kost:

- Knoglesvind (sekundær nutritionel hyperparathyreoidisme) ved for lidt UVB, kalk og D3.
- Luftvejsbetændelse og slim ved konstant høj luftfugtighed.
- Fedme ved for mange frø og for meget protein.
- Tarmtilstopning ved kalksand, valnøddeskaller og for lav temperatur.
- Forbrændinger fra varmemåtter og ubeskyttede lamper.
- Parasitter hos nyindførte dyr. Hold nye dyr i karantæne i 3-6 måneder.
- Skorpede sår på læberne og huden, som kan skyldes bakterien *Devriesea agamarum*. Den smitter mellem agamer og kan

kun bekæmpes med dyrlægebehandling og grundig desinfektion af terrariet.

- Æglægningsbesvær hos hunner uden egnet lægeplads.

Et sundt dyr er rundt og fast, har klare øjne og æder regelmæssigt. Vægttab, manglende appetit og sløvhed kræver en dyrlæge med erfaring i krybdyr.

Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.